

בֵּין אֲלֻמִּיָּה וְאַفְصָחִי – הֲלֵן תִּשְׁכַּל אֶלְזִדְוָחִיָּה חֶטְרָא עַלִּי אֲלֻמִּיָּה¹

- 1 ללֵגָה עִמָּה גְּוֹהֶרִיָּה קִבְרִי בִּי חַיָּה כָּל אֻמָּה לְאַחָהּ אֲדָוָה אֲלִי תַחֲמִל אֲפִקָר וְתִנָּקֵל אֲמָפָהִים. פְּתִימָה בְּזֶלֶק
- 2 רֹאבֵט אֲלִתְּסָל בֵּין אֲבָנֵי אֲלֻמִּיָּה וּבִהָ יִתֵּם אֲתִקָּרֵב וְאֲנִסְגָּם בֵּינֵהֶם וְהִי אֲרָבִטָּה אֲחִיקִיָּה בֵּין עָלָם
- 3 אֲאֻסָּם וְעָלָם אֲאֻזָּהָן. וְאֲלֻמִּיָּה אֲרִבִּיָּה בְּשִׁכָּל חָסֵץ תַּחֲמִל תִּמְיָזָא בֵּין אֲלֻמִּיָּה בִּסְפִתָּהּ אֲמַעֲרִי אֲוִחִיד
- 4 עֵן אֲתֵרָת אֲדִינִי אֲיִסְלָמִי לְאֻמִּיָּה אֲרִבִּיָּה.
- 5 (עִבָּרָה עֵן סִרָע בֵּין תִּנְוָעִין לִלְסָן וָאֲחִיד. פִּהֵנָּה אֲלֻמִּיָּה אֲפִסְחִי וְהִי Diglossia אֶלְזִדְוָחִיָּה)
- 6 עָלִיָּה אֲמִסְתָּוִי וְגִיר שָׂאָעָה מֵן נָחִיָּה, וְאֲלֻמִּיָּה אֲמַחֲכִיָּה וְהִי וְסִילָה אֲתֹוָסֵל בֵּין אֲפִרָד אֲגָמָעָה
- 7 אֲיִנְסָנִיָּה אֲוָאֲחִידָה.
- 8 זָהֵר קֹוֶלָן בִּאֲנִסְבָּה אֶלִּי אֲסָבָב אֲלִי תֹוֶדִי לִאֲנִפְסָל אֲלֻמִּיָּה אֲמַכְתֹּובָה עֵן אֲמַחֲכִיָּה. אֲחִדְהָ יַעֲתִיבִר
- 9 אֶלְזִדְוָחִיָּה גְּזֵרָא מֵן אֲזָהָרָה אֲלֻגֹּוִיָּה מֵנִד בִּדְאִיָּת אֲלֻמִּיָּה. וְקִד חֶסֶרְתִּי אֶלְזִדְוָחִיָּה בִּי וָקֵת מְבִקֵּר מֵן
- 10 אֲתָרִיֵךְ אֲרִבִּיָּה וָקֵת אֲזֹוֶל אֲקִרָאן. אֲמָ אֲקֹוֶל אֲאֲחֵר פִּהֵו אֲאִסָּע אֲרִפְעָה אֲגֵעְרָפִיָּה לְעָלָם אֲיִסְלָמִי קִד
- 11 אֲדִי בִדְוֹרֵה לֶאֱחִיטָלֵט אֲרִבִּיָּה בִּאֲתִקָּפָת אֲמַגִּירָה לְתִקָּפָתֵהֶם מִמָּה אֲסִטֵּר אֲמַגְתֵּמָעָת אֲמִנְזֵמָה אֲחִדִּיָּה
- 12 לְתִדָּוֶל אֲלֻמִּיָּה.²
- 13 וְיַעֲתִיד בַּעֲז אֲלֻגֹּוִיָּין אֲאִ חֶטְוֹרָה זֶה אֲפִסָּם אֲלֻגֹּוִיָּי תִנְבֵּעַ בִּי אֲסָס מֵן אֲפִסָּם אֲתִקָּפִי אֲלִי יִהְדִּד
- 14 וָחִידָה אֲלֻמִּיָּה אֲפִקִּרִיָּה וְאֲשֻׁעֹרִיָּה.
- 15 וְלִכֵּן הֵנָּה לֻגֹּוִיָּין כִּתִּירֹון יַפְקֵרֹון אֲאִ אֶלְזִדְוָחִיָּה הִי מְגִרְד חָלָה לֻגֹּוִיָּה תִנְשָׂא בִּסְרֹוֹרָה אֲאֲחִיטָלֵט
- 16 וְאֲאֲחִיטָלֵף. פִּהֵזָה אֲמֵר אֲפִיָּעִי פִּלָּה תִגְלֵב אֲחִידִי אֲלֻמִּיָּה עַלִּי אֲאֲחֵרִי, פִּלָּה אֲפִסְחִי תִתְעִירִי אֲוִ
- 17 תִּנְתְּסֵר, וְלֹה אֲלֻמִּיָּה תִתְבַּעֲרִי וְתִנְדִּרִי.

¹ יחידת הוראה מאת עידית ששון. עריכת היחידה: דלית זלצר.

תודה לגב' יפה רוטשטיין על עריכת הטקסט והשאלות ועל הארותיה הלשוניות והפדגוגיות.

עם כיבושי האסלאם הולכים ומעמקים ההבדלים בין הדיאלקטים לבין הערבית הקלאסית, על ידי עירוב להגים² מחד והשפעת העמים הכבושים מאידך. (בלאו, יהושע, 1985. דקדוק הערבית-היהודית של ימי הביניים. ירושלים: מאגנס).

- 1 وَيَقْتَرِحُ اللُّغَوِيَّ "حسين علي محفوظ" في مقاله "تقريب العامية من الفصحى" حلاً للتقارب بين
- 2 اللغتين ويُسمِّح فيه للعامية بالتخلّي عن كثير من خصائصها لتقترب من الفصحى. ويُضيف أنه حلّ
- 3 مثاليّ لتفادي الازدواجية الكائنة ويُسمّيه اللغويون حلّ العربية الوسطى أو اللغة الثالثة³.

المفردات

جَوْهَرِيّ – מהותי, עיקרי	وَسِيلَة (ج) وَسَائِلُ – אמצעי	تَغْلَبَ عَلَى – התגבר על-
أَدَاة (ج) أَدَوَات –	ظَاهِرَة (ج) ظَوَاهِرُ – תופעה	تَغَيَّر – השתנה
כלי, מכשיר, אמצעי		
مَفْهُوم (ج) مَفَاهِيم –	إِتِّسَاع – התרחבות,	إِنْتَصَرَ عَلَى – ניצח את-,
מושג, משמעות	התפשטות	גבר על-
إِنْسِجَام – הרמוניה	رُقْعَة (ج) رُقَع – שטח	تَبَعَّر – התפזר, נפוץ,
		היה מעורבב
جِسْم (ج) أَجْسَام – גוף, חפץ	إِحْتِلَاط – התערבות	إِنْدَثَر – נמחה, נעלם
ذَهْن (ج) أَذْهَان – תבונה,	إِضْطَرَّ إِلَى – נאלץ ל-	إِقْتَرَح – הציע
שכל, מחשבה		
تَمَيَّزَ بِ- – התייחד ב-, הצטיין ב-	حُطُورَة – גודל, חשיבות,	حَلَّ (ج) حُلُول – פתרון
	סכנה	
بَصِفْتِهِ – בהיותו	فِصَام – פיצול	تَخَلَّى عَنْ – ויתר על-,
		עזב את-
تَرَاث – מורשת	هَدَدَ א – איים על-	مِثَالِي – אידיאלי
صِرَاع – מאבק	مُجَرَّد – בלבד, ותו לא	تَفَادَى – חמק מ-, עקף
		את-, נמנע מ- (تَفَادٍ)

³ לקריאת המאמר המלא:

<https://midan.aljazeera.net/intellect/sociology/2017/7/23/%D8%A8%D9%8A%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%A7%D9%85%D9%8A%D8%A9-%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%81%D8%B5%D8%AD%D9%89-%D9%87%D9%84-%D8%AA%D8%B4%D9%83%D9%84-%D9%8A%D8%A9-%D8%AE%D8%B7%D8%B1%D8%A7-%D8%A7%D9%84%D8%A7%D8%B2%D8%AF%D9%88%D8%A7%D8%AC%D9%8A%D8%A9-%D8%AE%D8%B7%D8%B1%D8%A7-%D8%B9%D9%84%D9%89-%D8%A7%D9%84%D9%84%D8%BA%D8%A9>

נִשָּׂא () – גדל, צמח, נוצר

شائع – נפוץ, רווח

أجيبوا عن الأسئلة:

1. ترجموا عنوان النصّ إلى العبريّة.

2. أجيبوا بالعبريّة:

ما هي قيمة اللّغة في حياة كلّ أمة ولماذا؟ (أذكروا ثلاثة أمور على الأقلّ).

3. أ. يعود الضّمير "هم" في الكلمة "بينهم" (السّطر 2) إلى _____

ب. يعود الضّمير "ها" في الكلمة "بصفتها" (السّطر 4) إلى _____

4. إنسخوا من المقال الجملة التي تدلّ على أنّ (העתיקו מן המאמר את המשפט

המוכיח ש) الازدواجيّة تُعبّر عن نزاع بين مُستَوِيّين من نفس اللّغة.

5. أجيبوا بالعبريّة: متى ظهرت الازدواجيّة حسب المقال؟

6. סדרו את המשפטים הבאים לפי סדר התרחשותם. / רְתִּיבוּ الْجُمْلَ التَّالِيَةَ حَسَبِ تَسْلُسُلِ الْأَحْدَاثِ

א. تَدَاوَلَتِ الشُّعُوبُ الَّتِي انضَمَّتْ إِلَى الْإِسْلَامِ اللُّغَةُ الْعَرَبِيَّةَ.

ב. إختلط العرب بثقافات البلدان التي احتلّوها.

ג. إحتلَّ المسلمون رُقْعًا جغرافيّة كثيرة بعد موت النَّبِيِّ مُحَمَّدٍ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ).

7. ترجموا إلى العبريّة: "إِنَّ حُطُورَةَ هَذَا الْفِصَامِ اللَّعُويِّ تَنْبُعُ فِي الْأَسَاسِ مِنَ الْفِصَامِ الثَّقَافِيِّ الَّذِي يُهَدِّدُ

وَحْدَةَ الْأُمَّةِ الْفِكْرِيَّةِ وَالشُّعُورِيَّةِ".

8. מה דעתם של רבים מהבלשנים לגבי תופעת הדיגלוסיה בשפה הערבית?

9. أجبوا بالعبريّة:

א. ما هو الحلّ لِلْإِمْتِنَاعِ عن الازدواجيّة الكائنة؟

ב. كيف يُسَمَّى هذا الحلّ؟

10. سؤال شامل - أكملوا القطعة التالية (استعينوا بمخزن الكلمات):

الازدواجية في اللغة العربية

تُعْتَبَرُ الحالة العربية من أكثر حالات اللغات شُهْرَةً بِخُصُوصِ الازدواجية الـ وذلك لوجود في هذه اللغة وهما العامية والـ

يَعْتَقِدُ الـ منَ الباحثينَ أَنَّ اللغةَ العربيةَ كانتْ في وقت من تاريخ العربية، في عَهْدٍ قَرِيبٍ من نزول

وَيَعْتَقِدُ الآخرونَ أَنَّ نتيجةً لِلْفُتُوحَاتِ الإِسْلَامِيَّةِ (الديبوشيم האסלאמיים) واتِّسَاعِ

الـ الجُغْرَافِيَّةِ للعالم الـ اختلط العرب بِغَيْرِهِمْ من العَجَم (لأ عربים) بِمَا أَدَّى إِلَى اللهجات.

مخزن الكلمات:

اختلاط	مُزْدَوِجَة	عديد	إِسْلَامِي	لُغَوِيَّة
القرآن	رُفْعَة	فُصْحَى	مُبَكَّر	مُسْتَوِيَّينَ

ترجم واحفظ:

أَلْفَامِيَّة	أَلْفُصْحَى	صِرَاع	مَفْهُوم (ج) مَفَاهِيم	إِتِّصَال
نَقْل (ـ)	قِيَمَة (ج) قِيَم	أُمَّة (ج) أُمَم	إِزْدَوِج - إِزْدَوَاجِيَّة	تَقَارُب
إِنْفِصَال	إِخْتِلَاط	حَلَّ (ج) حُلُول	وَسِيلَة (ج) وَسَائِل	هَدَد
حَطَر (ج) أخطار	فِصَام	عِبَارَة عَنْ	ظَاهِرَة (ج) ظَوَاهِر	وَحْدَة

أجيبوا شفهيًا:

1- أذكروا عدّة مميّزات للغة الفصحى.

2- أذكروا عدّة مميّزات للغة العامية.

3- אָזכּרוּ עֲדָה אִמְלֵה לַלּפּרוּק בֵּין הָעֲמִיָּה וְהַפְּסָחִי בִּי מַגְאִלִּי הַכִּלְמַת וְהַפּוּעֵל. - תרגילי פועל -

מתוך המאמר: "בין העמיה והפסחי"

א. להלן פעלים מתוך הקטע שקראתם. נתחו אותם לשורש, בניין, גוף וצורה דקדוקית ותרגמו.

דוגמה:

הפועל	שורש	בניין	גוף	צורה דקדוקית	תרגום
حَفَظَ	حفظ	3	-	מצדר	שמירה, הגנה

1. اِتَّصَلَ 2. اِنْسَجَم 3. تَمَيَّز 4. شَائِع 5. يَعْتَبِرُ 6. تُؤَدِّي
7. عَالِيَةٍ 8. كَانَتْ 9. تَدَاوُل 10. اِتَّسَاع 11. مُجْتَمَعَات 12. مُنْضَمَّة
13. تُقِيم 14. مُخْتَلَفَةٌ 15. يُسَمِّح 16. اِنْفِصَال 17. حُضُور 18. اِضْطَرَّ

ב. הפכו את הפעלים הבאים מעתיד לעבר.

1. تَحْمِلُ 2. تُقِيم 3. يَسِّم 4. تَزْدَوِّج 5. يَعْتَبِرُ 6. يُسَمِّي

ג. כתבו את צורות המצדר של הפעלים הבאים.

1. اِضْطَرَّ 2. مُنْضَمَّة 3. يُؤَكِّد 4. يُسَمِّح 5. تَقْتَرِبُ 6. يُضَيِّفُ
7. قَالَ 8. يَعْتَبِرُ 9. مُقَدِّمَةٌ 10. أَصْبَحَ 11. تَفَادَى 12. مُخْتَلَفَةٌ

- תרגילי תחביר -

מתוך המאמר: "بين العامية والفصحى"

○ (ניקוד פנימי וסופי). ענו על השאלות הבאות. נקדו את כל המשפטים שאינם מנוקדים באופן מלא
أجيبوا عن الأسئلة. شگلووا الجمل تشکילًا تَامًا.

1. השמיטו את אל היידוע מהמילה המסומנת בקו ושנו את המשפט בהתאם
لِللغة قيمة جوهرية كبرى في حياة كل أمة لأتھا الأداة التي تحمل الأفكار.

2. חברו את שני המשפטים למשפט תנאי באמצעות מילת התנאי إذا.

أ. يستخدم الناس العربية الوسطى.

ب. يتفادى الناس من الازدواجية الكائنة.

3. תרגמו את המשפט לעברית, וכתבו מהי התופעה התחבירית המסומנת בקו.

قَرَأْتُ مَا كَتَبَهُ اَللُّغَوِيُّ مِنْ اَلْمَقَالَاتِ عَنِ اَزْدَوَاجِيَّةِ اَللُّغَةِ.

4. תרגמו את המשפט לעברית, וכתבו מהי התופעה התחבירית המסומנת בקו.

اِحْتَلَطَ اَلْعَجَمُ اَحْتِلَاطًا تَامًا بِاَلتَّقَافَاتِ اَلْعَرَبِيَّةِ.

5. נסחו את המשפט הבא באמצעות מצדר.

تَخَلَّتِ اَلْعَامِيَّةُ عَنِ اَلكثيرِ مِنْ خِصَائِصِهَا لِتَقْتَرِبَ مِنْ اَلْفُصْحَى.

6. החליפו את إِنَّ ב- كَانَ ושנו את המשפט בהתאם.

إنّ الازدواجيّة حالة لغويّة طبيعيّة.

7. תרגמו את המשפט לעברית, וכתבו מהי התופעה התחבירית המסומנת בקו.
يَقُولُ الْبَعْضُ إِنَّ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ هِيَ أَقْرَبُ اللُّغَاتِ السَّامِيَّةِ إِلَى "اللُّغَةِ السَّامِيَّةِ الْأُمِّ".

8. תרגמו את המשפט לעברית, וכתבו מהי התופעה התחבירית המסומנת בקו.
ظَهَرَتِ الْأَزْدَوَاجِيَّةُ مُبَكَّرًا فِي تَارِيخِ الْعَرَبِيَّةِ, فِي عَهْدٍ قَرِيبٍ مِنْ نُزُولِ الْقُرْآنِ.

9. שללו את המשפט הבא באמצעות לא הנאפיה للجنس.
هناك اختلاف ثقافي يهدد وحدة الأمة.

10. תרגמו את המשפט לעברית, וכתבו מהי התופעה התחבירית המסומנת בקו.
أَنْتَشَرًا فِي الْعَالَمِ. السَّامِيَّةِ هِيَ أَكْثَرُ اللُّغَاتِ اللُّغَةُ الْعَرَبِيَّةُ

11. הפכו לזוגי את המילים המסומנות בקו.
ما هو السبب الذي يؤدي إلى انفصال اللغة؟

12. תרגמו את המשפט לעברית, וכתבו מהי התופעה התחבירית המסומנת בקו.
مَا أَكْثَرَ الثَّرْوَةَ اللُّغَوِيَّةَ لِلُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ.